

LUX FILM DAYS

3 FILMY
24 JĘZYKI
28 KRAJÓW

MUSTANG

Deniz Gamze Ergüven
Francja, Niemcy, Turcja, Katar

MUSTANG

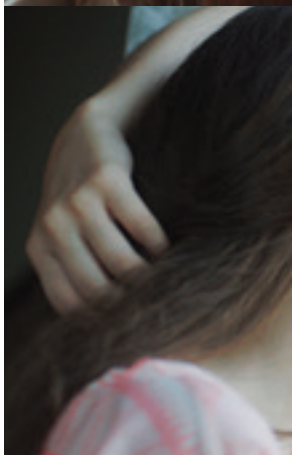
DENİZ GAMZE ERGÜVEN

Początek lata, wioska na północy Turcji. Siostry Lale, Nur, Ece, Selma i Sonay są nierozłączne. Wracając ze szkoły, bawią się niewinnie z chłopcami. Jednak zabawy te uznane zostają za rozpustne i wywołują skandal mający nieoczekiwane konsekwencje. Dom rodzinny dziewcząt zmienia się stopniowo w więzienie, szkołę zastępują lekcje prac domowych, zaczyna się planowanie małżeństw. Siostry, kierowane ogromnym pragnieniem wolności, przekraczają narzucane im granice.

ZARYS SYTUACJI: ŚWIECKOŚĆ, PATRIARCHAT, RÓWNOŚĆ, TRUDNE WSPÓLISTNIENIE ODMIENNYCH WARTOŚCI

Scenariusz Deniz Gamze Ergüven szczególnie jaskrawo podkreśla gradację konfliktu, prowadzącą szybko do odosobnienia pięciu młodych, pełnych życia dziewczyn. Sytuację tę należy bez wątpienia postrzegać jako ekstremalną i wyjątkową, nie zaś jako obraz ogólnej sytuacji w Turcji. Turcja jest bowiem krajem kontrastów. Choć kobiety uzyskały tam prawo głosowania w wyborach krajowych już w 1934 r., czyli wcześniej niż w wielu krajach europejskich, to jednak kobiety czynne w polityce są nadal niewielką mniejszością. Turcja, rozdarta między wartościami emancypacyjnymi państwa laickiego utworzonego na początku XX w. a patriarchalną tradycją głęboko zakorzenioną w społeczeństwie, w 2001 r. przyjęła nowy kodeks cywilny. Zapewnia on kobietom równość we wszystkich sferach życia. Równocześnie jednak w kraju rosną w siłę partie polityczne o charakterze wyznaniowym, prezentujące o wiele bardziej tradycyjne podejście do miejsca kobiety w społeczeństwie – w szczególności AKP (Partia Sprawiedliwości i Rozwoju).

Te niemalże schizofreniczne kontrasty spotykane w tureckim społeczeństwie (szczególnie między miastem a wsią, między metropolią a prowincją) zostały bardzo trafnie uchwycone w filmie Deniz Gamze Ergüven. Artystce udało się ukazać z wielką siłą i wiarygodnością napięcia między tymi dwoma światami o sprzecznych wartościach. Choć liczna rodzina złożona z pięciu młodych bohaterek, babci, wuja i ciotki nie musi być reprezentatywna dla tureckiej rzeczywistości, to jednak jej obraz, przedstawiony z niezwykłą śmiałością w formie baśni, kwestionuje statut kobiety w tradycyjnych społeczeństwach. Tym samym zachęca widza do zastanowienia się nad kluczową kwestią, od której między innymi zależy przystąpienie Turcji do Unii Europejskiej. Poniższa analiza rozwija właśnie to ważne zagadnienie.

RZECZYWISTOŚĆ WIDZIANA Z DYSTANSEM

Co prawda *Mustang* czerpie inspirację z rzeczywistości, jednak opowiada o niej w sposób niekoniecznie realistyczny. Sam tytuł filmu od razu zapowiada opowieść po części bajkową. Dziki koń jest tu symbolem pięciu nastolatków, a w szczególności Lale. Bajkowość wpisana jest również w scenariusz. Pojawia się w nim między innymi gra przeciwieństw między dwoma typami postaci (siostrami i wujem Erolem) oraz sytuacja konfliktowa, która narasta, ale ostatecznie znajduje rozwiązanie w podwójnym symbolicznym zwrocie akcji. Ponadto mroczny nastrój filmu regularnie rozświetlają humorystyczne akcenty, które pozwalają widzowi nabrać dystansu do rozgrywających się dramatycznych wydarzeń.

PIĘĆ SIÓSTR JAK JEDNA OSOBA

Pięć nastolatków robi wrażenie organicznie ze sobą zrośniętych, jakby stanowiły jedną całość. Wszystko, co spotyka jedną z nich, wpływa niezwykle silnie na emocje i zachowanie pozostałych.

Jednak tej jedności towarzyszy stopniowe różnicowanie się młodych dziewczyn. To Lale, najmłodsza z nich, unosi najwyżej sztandar wolności i staje się inicjatorką buntu, natomiast pozostałe siostry reagują w różny, czasem przeciwstawny sposób na narzucony im los. Podczas gdy Sonay stawia czoła babci, odmawiając aranżowanego małżeństwa, i jako jedyna będzie mogła poślubić mężczyznę, którego kocha – w odpowiednim momencie zakochuje się szczerze i z wzajemnością, a jej związek zostaje zaakceptowany przez rodzinę pod warunkiem, że dziewczyna od razu wyjdzie za mąż – o tyle Selma przybiera postawę rezygnacji, charakterystyczną dla wielu kobiet żyjących w społeczeństwach patriarchalnych, przyjmujących niechciane małżeństwo jak wyrok losu.

POWTÓRZENIA

Gra przeciwieństw między wujem Erolem a jego siostrzenicami tworzy główny wątek filmu, charakteryzujący się ciągiem zdarzeń powtarzających się i nakładających na siebie w różnych wariantach.

ZWROT AKCJI

Stopniowa eskalacja konfliktu między wujem Erolem (uosobienie porządku) i Lale (uosobienie buntu przeciwko porządkowi) tworzy dramatyczne narastanie napięcia, które osiąga szczyt pod koniec filmu, kiedy nadchodzi niespodziewany zwrot akcji. Erol wpada we własne sidła, gdyż nie może wejść do domu, który sam zamienił w fortecę. Paradoksalnie więzienie młodych dziewczyn staje się dla nich schronieniem i narzędziem wyzwolenia.

Ten zwrot akcji rozwiązuje dziewczynom języki: Nur, do tej pory uległa i cicha, rozrywa swoją sukienkę i wyrzuca ubranie przez okno, krzyżąc, że wezwie policję i opowie, co się stało. Widać, że mimo młodego wieku zdaje sobie ona w pełni sprawę, że środki zastosowane przez rodzinę przeciwko dziewczynom są bezprawne – wymuszone małżeństwa, zabranie ze szkoły czy wszelkie zastosowane formy przemocy. Ten symboliczny zwrot wzmacnia wydźwięk polityczny opowieści, albowiem ukazuje społeczeństwo równościowe według prawa, ale w życiu codziennym nadal prezentujące głębokie nierówności.

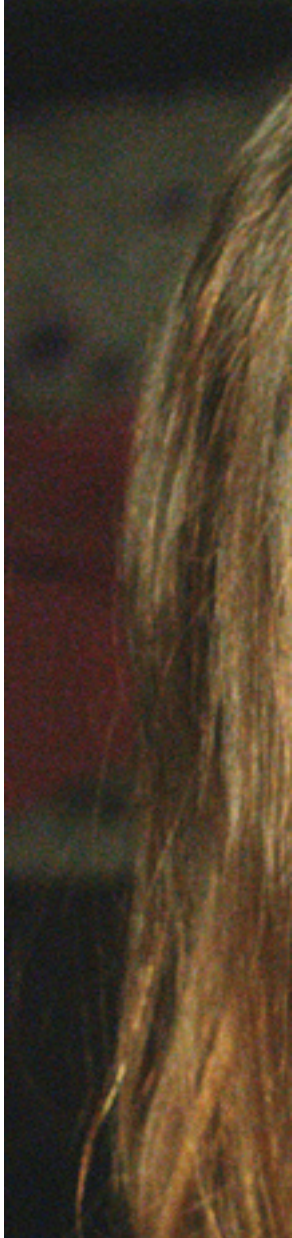
KOMPENSACJA

Zwrotowi, który stanowi punkt kulminacyjny filmu, towarzyszy widoczna zmiana nastroju. Do tej pory napięcie rosło dramatycznie, na koniec zwycięża odczucie ulgi, a nawet śmiech. Elementy komedii pojawiały się co prawda już wcześniej, ale były bardziej rozproszone.

To w szczególności grupa kobiet skupiona wokół babci stanowi źródło śmiesznych sytuacji. Starsze kobiety, rozdarte między tradycją patriarchalną a uczuciową solidarnością z młodymi kobietami, cały czas oscylują między dwiema odmiennymi postawami. Choć babcia oczekuje od wnuczek przykładnego i „godnego” zachowania, to jednak w ich obronie przeciwstawia się autorytarnym ekscesom Erola, ukrywając ich wybryki lub przywołując syna do porządku.

Jednak najśmieszniejsza scena filmu rozgrywa się w miasteczku podczas wycieczki pięciu siostr na mecz piłki nożnej. Widząc wnuczki w telewizji, babcia mdleje. W obawie, by mężczyźni nie zobaczyli ich na ekranie, ciotka Emine chwytając za młotek i rozbija skrzynkę z bezpiecznikami elektrycznymi. Kiedy mężczyźni orientują się, że awaria nie dotyczy całej wioski, Emine bez wahania idzie pewnym krokiem do słupa energetycznego i niszczy jego wierzchołek, co prowadzi ostatecznie do wybuchu, który pogrąża całą okolicę w ciemności. Ogromne napięcie wynikające z obawy, że Erol mógłby odkryć ucieczkę siostrzenic, traci dramatyczny charakter właśnie dzięki tym prawie surrealistycznym scenom, rozgrywającym się z dala od mężczyzn, którzy odtąd zaczynają być postrzegani jako naiwniacy i zostają symbolicznie pozbawieni swojej wszechwładzy.

Na koniec filmu również wuj Erol zostaje ośmieszony. Nur i Lale zamykają go na zewnątrz „fortecy”, którą on sam zbudował, by je uwięzić. W tej scenie wyczuwalne jest olbrzymie napięcie, ponieważ Erol wszelkimi sposobami próbuje wdrzeć się do domu. Kierują nim w widoczny sposób mordercze (lub agresywne) zamiary. Niemniej fakt, że łapie się we własne sidła (kto pod kim dołki kopie, sam w nie wpada) wywołuje jednocześnie efekt komiczny, który z pewnością zaskarbi filmowi sympatię widzów.

TEMATY DO DYSKUSJI PODEJŚCIE PRZESTRZENNE

W *Mustangu* Deniz Gamze Ergüven zwraca uwagę na rozbieżność między przestrzenią publiczną przywiązaną do nowoczesności a sferą prywatną, będącą pod wpływem tradycyjnych wartości społeczeństwa patriarchalnego. Czy taki rozbieżność odnajdujecie również w swoich społeczeństwach?

Vinciane Fonck

les grignoux

REŻYSERIA: Deniz Gamze Ergüven
SCENARIUSZ: Deniz Gamze Ergüven,
Alice Winocour
OBSADA: Güneş Nezihe Şensoy, Elit İscan,
Doğa Zeynep Doğuşlu, Tugba Sunguroglu,
İlayda Akdoğan, Nihal G. Koldas, Ayberk Pekcan
ZDJĘCIA: David Chizallet, Ersin Gök
MUZYKA: Warren Ellis
PRODUCENT: Charles Gillibert
KOPRODUCENT: Frank Henschke
PRODUKCJA: CG Cinéma
KOPRODUKCJA: VISTAMAR FILMPRODUKTION
ROK: 2015
CZAS TRWANIA: 94 min.
GATUNEK: dramat
KRAJE: Francja, Niemcy, Turcja, Katar
WERSJA ORYGINALNA: turecki

NASZE HISTORIE OPowiedziane PRZEZ PRYZMAT EMOCJI FILMU

Parlament Europejski ma zaszczyt zaprezentować trzy filmy ubiegające się o NAGRODĘ FILMOWĄ LUX w 2015 r.:

MEDITERRANEA, w reżyserii Jonasa Carpignano
(Włochy, Francja, Stany Zjednoczone, Niemcy, Katar)

MUSTANG, w reżyserii Deniz Gamze Ergüven
(Francja, Niemcy, Turcja, Katar)

UROK (LEKCJA), w reżyserii Kristiny Grozevy i Petara Valchanova
(Bułgaria, Grecja)

Te wielopłaszczyznowe historie, które są wynikiem wielkiego zaangażowania i kreatywności utalentowanych młodych europejskich reżyserów filmowych, będą wyświetlane w ramach 4. edycji DNI NAGRODY LUX.

NAGRODA FILMOWA LUX

Kultura odgrywa podstawową rolę w budowaniu społeczeństw. Z tą myślą Parlament Europejski ustanowił w 2007 r. NAGRODĘ LUX w celu popularyzowania europejskich filmów w Europie i zapoczątkowania ogólnoeuropejskiej debaty na temat ważnych kwestii społecznych. NAGRODA LUX to wyjątkowa inicjatywa. Podczas gdy większość europejskich koprodukcji jest pokazywana wyłącznie w krajach, z których pochodzą, i nieczęsto rozpowszechniana poza ich granicami, NAGRODA LUX oferuje trzem europejskim filmom rzadką możliwość opatrzenia ich napisami w 24 językach urzędowych UE.

Posłowie do Parlamentu Europejskiego wyłonią zwycięzcę NAGRODY LUX, którego poznamy w dniu 25 listopada 2015 r.

DNI NAGRODY LUX

NAGRODA FILMOWA LUX przyczyniła się do powstania DNI NAGRODY LUX. Od 2012 r. w ramach tego wydarzenia trzy ubiegające się o nagrodę filmy są udostępniane szerszej europejskiej publiczności. Za pośrednictwem DNI NAGRODY LUX zapraszamy do udziału w wyjątkowym, przełamującym granice wydarzeniu kulturalnym. Od października do grudnia 2015 r. możesz się przyłączyć do unijnej publiczności miłośników kina, oglądając filmy *Mediterranea*, *Mustang* i *Urok (Lekcja)* w jednym z 24 języków urzędowych UE. Nie zapomnij zgłoszować na ulubiony film za pośrednictwem naszej strony internetowej luxprize.eu lub na naszej stronie na Facebooku!

NAGRODA PUBLICZNOŚCI

Nagroda publiczności jest przyznawana w ramach NAGRODY LUX przez widzów. Zgłoszuj na film *Mediterranea*, *Mustang* lub *Urok (Lekcja)*, a weźmiesz udział w konkursie; jego zwycięzca – na zaproszenie Parlamentu Europejskiego – wyjedzie w lipcu 2016 r. na festiwal filmowy w Karlowych Warach, gdzie ogłosi zdobywcę nagrody publiczności.

OBEJRZYJ,
WEŹ UDZIAŁ
W DEBACIE
I ZAGŁOSUJ

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU